

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/177147,78-rocznica-deportacji-Gornoslazakow-do-ZSRS-w-1945.html>
2023-04-01, 00:26

78. rocznica deportacji Górnoszlazaków do ZSRS w 1945

W tym roku przypada 78. rocznica fali sowieckich represji, które pochłonęły kilkadziesiąt tysięcy ofiar. Deportację tysięcy ludzi na roboty przymusowe do Związku Sowieckiego pociągnęły za sobą szereg dramatów wielu rodzin.

Infografik a „Deportacje Górnoszlazaków do ZSRS w 1945 r.”.

Ludność Górnego Śląska podlegała represjom nie tylko ze strony Sowietów, lecz także rodzimego komunistycznego aparatu przemocy. Symbolem tych prześladowań są zbrodnicze obozy karne w Świętochłowicach-Zgodzie, Mysłowicach i Łambinowicach. W czasach Polski Ludowej zbrodnie Armii Czerwonej i władz komunistycznych na Górnym Śląsku w 1945 r. były tematem tabu. Dopiero po przełomie 1989 r. tematyka ta pojawiła się w przestrzeni publicznej, zyskując określenie Tragedii Górnoszlazkiej.

W 2010 r. Sejmik Województwa Śląskiego, a w 2012 r. Sejmik Województwa Opolskiego przyjęły uchwałę o corocznym upamiętnianiu Tragedii Górnoszlazkiej, jako termin wyznaczając koniec stycznia.

Instytut Pamięci Narodowej, zwłaszcza jego katowicki oddział, włączył się w wyjaśnienie Tragedii, opisywanie jej, a także realizowanie projektów edukacyjnych i wydawniczych z nią związanych.

W 2020 r. ukazało się drugie wydanie, rozszerzone i zaktualizowane, teki edukacyjnej [„Deportacje Górnoszlazaków do ZSRS w 1945 roku”](#). Szczególną uwagę nauczycieli zwracamy na nowe materiały dydaktyczne, m.in. ćwiczenia dodatkowe i małe projekty badawcze, propozycje wycieczek edukacyjnych, dwie mapy prezentujące aktualny efekt badań - miejsca usytuowania niektórych łagrów na terenie byłego ZSRS. Do teki dołączona jest płyta DVD zawierająca m.in. relacje osób deportowanych i ich rodzin, a także film "Przemilczana tragedia".

W 2021 r. IPN wydał [„Księgę aresztowanych, internowanych i deportowanych z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 roku”](#) autorstwa dr. Dariusza Węgrzyna.

Publikacja zawiera 46200 biogramów mieszkańców Górnego Śląska internowanych, aresztowanych i deportowanych do pracy przymusowej w ZSRS w 1945 r. Każdy z nich został opracowany na podstawie dokumentów proweniencji polskiej, niemieckiej i rosyjskiej oraz relacji świadków. Książka jest jednym z nielicznych przykładów upamiętnienia

imiennego dużej akcji deportacyjnej okresu II wojny światowej. Zawiera personalia i krótkie biografie około 95% wszystkich deportowanych do ZSRS Górnoślązaków, którzy w okresie od lutego do kwietnia 1945 r. trafili do łagrów i pracowali tam nawet do końca 1949 r. Książka otrzymała Nagrodę „Przeglądu Wschodniego” za rok 2021 w kategorii „Dzieje Polaków na Wschodzie”.

W 2022 r. ukazała się infografika „[Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku](#)”. To kolejny materiał edukacyjny poświęcony temu zagadnieniu przygotowany w Oddziałowym Biurze Edukacji Narodowej w Katowicach. Jej centralnym elementem graficznym jest mapa wskazująca usytuowanie województwa śląskiego oraz głównych miejsc deportacji Górnoślązaków do ZSRS w 1945 r.

Działania Oddziału IPN w Katowicach:

29 stycznia 2023 r. – Obchody Tragedii Górnośląskiej w Katowicach-Murckach. W programie: uroczystości przy mogile żołnierzy węgierskich rozstrzelanych w 1945 r. przez Armię Czerwoną oraz wykład dr Kornelii Banaś (OBEN IPN Katowice) poświęcony deportacjom Górnoślązaków w 1945 r. do ZSRS w Miejskim Domu Kultury „Południe” w Katowicach Filia nr 2 w Murckach, ul. P. Kołodzieja 42. Wykład zaplanowano na godz. 17.15.

7 lutego 2023 r. godz. 11.00 – Prelekcja Ryszarda Mozgola (naczelnik OBEN IPN Katowice) dla młodzieży „Tragedia Górnośląska 1945. Fakty i interpretacje” w Muzeum w Tarnowskich Górach.

8 lutego 2023 r., o godz. 18.00, w oddziale Klubu Jagiellońskiego w Katowicach (ul. Sienkiewicza 36/16) odbędzie się dyskusja pt. „Przemilczana trauma. O Tragedii Górnośląskiej i jej odkrywaniu” z udziałem dr. hab. Adama Dziuroka, naczelnika Oddziałowego Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach oraz dr. Bogusława Tracza (OBBH IPN Katowice).